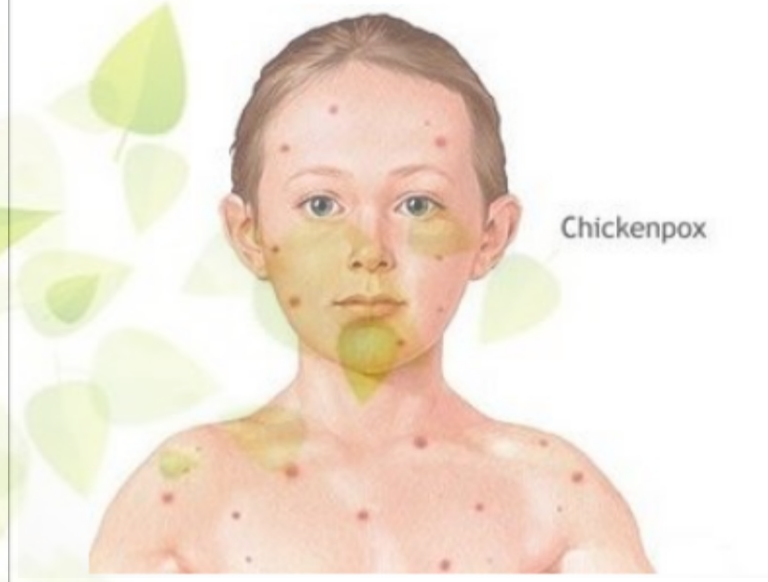

คู่มือแบบคัดกรองเกี่ยวกับโรคติดต่อ

โรคอีสุกอีใส Chicken Pox

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก.....
อำเภอ..... จังหวัด.....

คำนำ

เด็กเป็นอนาคตของชาติ การเลี้ยงเด็กให้มีคุณภาพถือเป็นเรื่อง สำคัญ และเป็นหน้าที่ ความรับผิดชอบของ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ปู่ย่า ตา ยาย บุคคลในครอบครัวรวมถึงครู แพทย์ ทั่วไป

ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเล็งเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ จึง ได้จัดทำแบบคัดกรองเล่มนี้ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางให้บุคลากรที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก ได้ใช้เป็นคู่มือในการดูแลเด็ก อย่างถูกต้อง. การคัดกรองเกี่ยวกับ โรคฮีสกุอีไลและป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือแบบคัดกรองเล่มนี้จะเป็น ประโยชน์อย่างมากสำหรับบุคลากร และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวทางในการเลี้ยงดูและสังเกตเด็ก ให้มีสุขภาพที่ดีแข็งแรง และให้ เยาวชนของเราได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในทุกๆ ด้านต่อไป

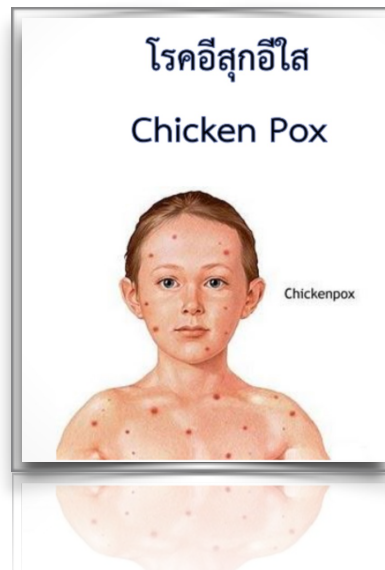

โรคอีสุกอีใส

สาเหตุของ โรคอีสุกอีใส.	1
การติดต่อของ โรคอีสุกอีใส.	1
ระยะฟักตัวของ โรคอีสุกอีใส.	2
อาการของ โรคอีสุกอีใส.	2
ภาวะแทรกซ้อนอื่น ๆ ที่พบบ่อยของ โรคอีสุกอีใส.	4
การวินิจฉัย	5
วิธีรักษา โรคอีสุกอีใส.	6
วิธีป้องกัน โรคอีสุกอีใส.	6
แบบคัดกรอง โรคอีสุกอีใส ในเด็กปฐมวัย	7

โรคอีสุกอีใส

อีสุกอีใส หรือ ไขอีสุกอีใส หรือที่ในปัจจุบันที่นิยมเรียกว่า ไข้สุกใส หรือ โรคสุกใส (Chickenpox, Varicella) เป็นโรคติดต่อที่พบได้บ่อยในเด็ก ซึ่งเกิดจากการติดเชื้อไวรัสวาริเซลลา-ซอสเตอร์ โดยทั่วไปจะพบอัตราการป่วยได้สูงสุดในกลุ่มอายุ 5-9 ปี รองลงมาคือ 0-4 ปี, 10-14 ปี, 15-24 ปี และ 25-34 ปี ตามลำดับ ส่วนในคนที่อายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไปอาจพบได้บ้าง โรคนี้มีโอกาสเกิดได้ใกล้เคียงกันทั้งหญิงและชาย ซึ่งมักจะเป็นคนที่ไม่เคยป่วยเป็นโรคนี้หรือไม่เคยฉีดวัคซีนป้องกันโรคนี้มาก่อน

อีสุกอีใสเป็นโรคที่ระบาดแพร่กระจายได้ง่าย โดยเฉพาะในโรงเรียน สถานรับเลี้ยงเด็ก หรือตามชุมชนที่อยู่อาศัยทั่วไป สามารถพบได้ตลอดทั้งปี แต่จะมีอุบัติการณ์เกิดสูงสุดในช่วงเดือนมกราคม ถึงเดือนเมษายน

สาเหตุของโรคอีสุกอีใส

อีสุกอีใสเกิดจากการติดเชื้อ “เชื้ออีสุกอีใส-งูสวัด” ซึ่งเป็นไวรัสที่มีชื่อว่า “ไวรัสวาริเซลลา ซอสเตอร์” (Varicella zoster virus – VZV) หรือ Human herpesvirus type 3 (HHV-3) โดยเชื้อนี้จะก่อให้เกิดโรคอีสุกอีใสในผู้ที่เพิ่งติดเชื้อเป็นครั้งแรก หลังจากนั้นเชื้อจะหลบซ่อนอยู่ในปมประสาท เมื่ออายุมากขึ้นหรือภูมิคุ้มกันต่ำ เชื้อที่หลบซ่อนอยู่ก็จะเจริญเติบโตขึ้นใหม่ก่อให้เกิดโรคงูสวัด

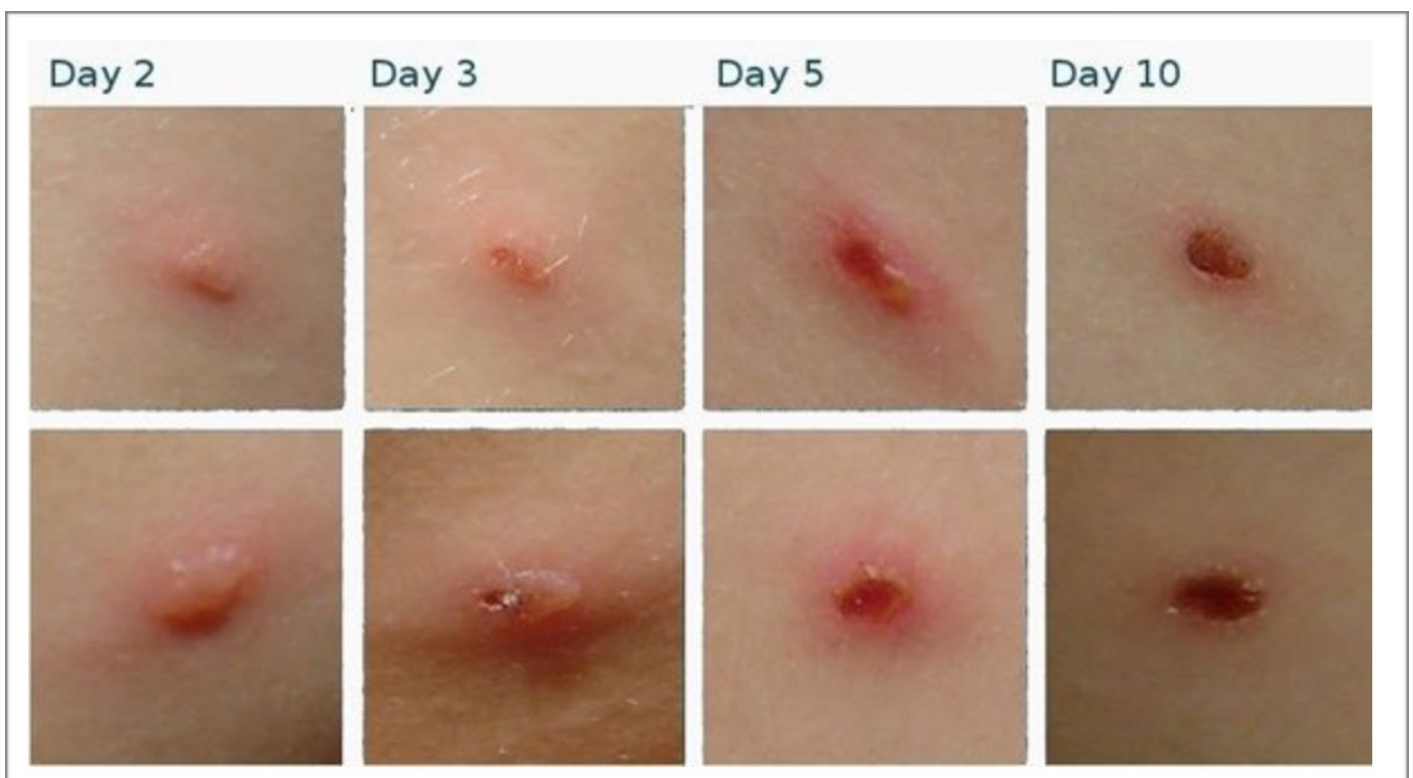
การติดต่อของโรคอีสุกอีใส : เชื้อไวรัสชนิดนี้จะอยู่ในตุ่มน้ำของผู้ที่เป็นอีสุกอีใสหรืองูสวัด ในน้ำลายและเสมหะของผู้ที่เป็นอีสุกอีใส สามารถติดต่อได้จากการสัมผัสตุ่มน้ำโดยตรงหรือสัมผัสตุ่มมือ สิ่งของเครื่องใช้ เช่น แก้วน้ำ ผ้าเช็ดตัว ผ้าเช็ดหน้า ที่นอน ผ้าห่ม เป็นต้น หรือสิ่งแวดล้อมที่แปดเปื้อนไปด้วยเชื้อตุ่มน้ำ น้ำลาย หรือเสมหะของผู้ป่วย แล้วเชื้อก็ปนเปื้อนเข้าทางเดินหายใจแบบเดียวกับไข้หวัด

ระยะฟักตัวของโรคอีสุกอีใส : ประมาณ 10-21 วัน แต่โดยเฉลี่ยคือประมาณ 14-17 วัน

อาการของโรค

โรคอีสุกอีใสมีระยะฟักตัวประมาณ 10-21 วัน ในเด็กจะมีไข้ต่ำ ๆ มีอาการอ่อนเพลีย และเบื่ออาหารเล็กน้อย ส่วนในผู้ใหญ่มักจะมีไข้สูง และปวดเมื่อยตามร่างกายคล้ายไข้หวัดใหญ่นำก่อน จากนั้นผู้ป่วยจะเริ่มมีผื่นขึ้น ซึ่งจะขึ้นพร้อม ๆ กันกับวันที่เริ่มมีไข้ หรือขึ้นหลังจากมีไข้ประมาณ 1-2 วัน ลักษณะของผื่นเริ่มแรกจะขึ้นเป็นผื่นราบสีแดงขนาดเล็ก ๆ ก่อน ในอีก 2-3 ชั่วโมงต่อมาจะกลายเป็นตุ่มนูนและตุ่มน้ำใสขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 2-3 มิลลิเมตร มีฐานสีแดงอยู่โดยรอบ ตุ่มใสมักทำให้ผู้ป่วยมีอาการคัน และภายใน 24 ชั่วโมงต่อมาจะกลายเป็นตุ่มน้ำขุ่น มีขนาดใหญ่ขึ้นและแตกได้ง่าย แล้วจะฝ่อหายไปหรือกลายเป็นสะเก็ด ซึ่งสะเก็ดมักจะหลุดหายไปภายใน 7-10 วัน แต่ผู้ป่วยบางรายอาจนานกว่านั้นเป็น 2-3 สัปดาห์ โดยไม่เป็นแผลเป็น (นอกจากจะมีการติดเชื้อแบคทีเรียแทรกซ้อน จนกลายเป็นตุ่มหนองและกลายเป็นแผลเป็น)

ผื่นและตุ่มอีสุกอีใสจะขึ้นตามลำตัวก่อน (หน้าอก แผ่นหลัง) แล้วลามไปที่หน้า หนังศีรษะ และแขนขา (บริเวณลำตัวมักพบตุ่มขึ้นกระจายมากกว่าส่วนอื่น)

ในเด็กอาการมักจะไม่รุนแรง ไข้ไม่สูง ตุ่มมักขึ้นไม่มาก และมักหายได้เองภายใน 7-10 วัน แต่ในเด็กบางรายอาจมีเพียงผื่นตุ่ม แต่ไม่มีไข้เลยก็ได้ ซึ่งในวันแรก ๆ อาจวินิจฉัยได้ไม่ชัดเจน หรือคิดว่าเป็นเริมได้ ส่วนในผู้ใหญ่ นั้นมักจะมีไข้สูง ปวดเมื่อยตามตัว มี ตุ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก และมักจะหายได้ช้ากว่าในเด็ก และในบางรายอาจติดเชื้อไวรัสอีสุกอีใส โดยไม่มีอาการแสดงออกมาเลยก็ได้ จึงทำให้ไม่รู้ตัวว่าเคยเป็นโรคนี้มาก่อน

โรคนี้เมื่อเป็นแล้วร่างกายจะสร้างภูมิคุ้มกันไปตลอดชีวิต และจะไม่เป็นซ้ำอีก (ยกเว้น ในผู้ที่มีภูมิคุ้มกันต่ำ อาจกำเริบซ้ำ ๆ ได้)

ภาวะแทรกซ้อนอื่น ๆ ที่พบบ่อยในโรคอีสุกอีใส ได้แก่ ภาวะเลือดออกในตุ่มน้ำ (hemorrhagic chickenpox) เกิดจากภาวะเกร็ดเลือดต่ำชั่วคราว, ภาวะปอดอักเสบ (Varicella pneumonia) มักพบในรายที่เป็นแต่กำเนิดและในผู้ใหญ่ อาการจะเกิดในวันที่ 2-3 ของโรค ผู้ป่วยจะไอ เจ็บหน้าอก เสมหะมีเลือดปน หอบ และเขียว ภาพรังสีของปอดจะเห็นเงาทึบเป็นก้อน ๆ ทั้งทั้งสองข้างของปอด ต้องรักษาแบบประคับประคองให้ดี อาการจะค่อย ๆ ดีขึ้นพร้อม ๆ กับตุ่มที่แห้งหลุดไป, กลุ่มอาการรายส์ (Reye's syndrome) มักพบในเด็กที่ทานยาลดไข้ประเภทแอสไพริน ผู้ป่วยจะมีอาการอาเจียน สับสน ซึมลงอย่างรวดเร็ว ตาเหลือง ชัก หายใจหอบลึก และเสียชีวิต ภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรงอื่น ๆ มักพบในผู้ป่วยที่ได้รับยากดภูมิคุ้มกันมาก่อน ได้แก่ ภาวะสมองอักเสบ กระดูกตาอักเสบ เยื่อหุ้มหัวใจอักเสบ ไตอักเสบ และภาวะที่เชื้อไวรัสอีสุกอีใสกระจายไปทั่วร่าง (Disseminated varicella)

ผู้ที่เคยเป็นอีสุกอีใสแล้วจะมีภูมิคุ้มกัน โรคตลอดไป ไม่เกิดเป็นอีสุกอีใสอีก แต่เชื้อจะยังคงแฝงตัวอยู่ในระบบประสาท เมื่อใดที่ร่างกายอ่อนแออาการจะกำเริบเป็นโรคงูสวัด

การวินิจฉัย

โรคอีสุกอีใสวินิจฉัยได้ง่ายจากอาการทางคลินิก แต่ในรายที่มีตุ่มออกน้อยและไม่มีไข้ ต้องแยกจากโรค pemphigus โดยวิธีย้อมดูเซลล์ (Tzanck smear) จากพื้นของตุ่มน้ำที่เพิ่งแตก ถ้าเป็นโรคอีสุกอีใสจะพบเซลล์ตัวใหญ่ที่มีนิวเคลียสหลายอัน (multinucleated giant cells) นอกจากนั้นยังอาจตรวจหาแอนติเจนของเชื้อจากน้ำในตุ่ม หรือตรวจเลือดหาการเพิ่มขึ้นของแอนติบอดีในระยะพักฟื้นเทียบกับในระยะแรก

วิธีรักษาอีสุกอีใส

การดูแลตัวเองเมื่อเป็นอีสุกอีใส ในเบื้องต้นผู้ป่วยควรปฏิบัติตัวดังนี้

ผู้ป่วยควรแยกตัวออกไปอยู่ต่างหากจนพ้นระยะติดต่อ รวมทั้งแยกข้าวของเครื่องใช้ส่วนตัวต่าง ๆ เช่น เสื้อผ้า แก้วน้ำ ช้อน จาน ชาม ฯลฯ เพื่อหลีกเลี่ยงการแพร่กระจายของเชื้อโรค (ระยะติดต่อคือตั้งแต่ระยะ 24 ชั่วโมงก่อนมีผื่นขึ้น ไปจนถึงระยะที่ตุ่มทั้งหมดตกสะเก็ดแล้ว หรือประมาณ 6 วันหลังจากตุ่มน้ำ)

พักผ่อนให้มาก ๆ

อาบน้ำให้สะอาด อยู่ในที่ ๆ อากาศเย็นสบายและถ่ายเท

ดื่มน้ำสะอาดให้มาก ๆ อย่างน้อยวันละ 8 แก้ว เมื่อไม่มีโรคที่แพทย์ให้จำกัดการดื่มน้ำ

ควรรับประทานอาหารเหลวที่มีโปรตีนให้มาก ๆ เช่น เนื้อ นม ไข่ ถั่วต่าง ๆ เพื่อให้ร่างกายมีภูมิต้านทานโรคมากขึ้น หลีกเลี่ยงอาหารที่มีรสเผ็ด เปรี้ยว อาหารหมักดอง และอาหารที่เคี้ยวยาก (โรคนี้ไม่มีของแสลง สามารถกินได้ตามปกติ ส่วนในมุมของทางการแพทย์แผนไทยถือว่าอาหารทะเล ไข่ และน้ำเย็นเป็นของแสลง ผู้ป่วยอีสุกอีใสควรหลีกเลี่ยงการรับประทาน เพราะจะทำให้ผิวดำแดง)

ผู้ป่วยควรตัดเล็บให้สั้นและหลีกเลี่ยงการแกะหรือเกาตุ่มที่คัน เพราะอาจจะทำให้เกิดการติดเชื้อแบคทีเรียจนกลายเป็นแผลเป็นได้

ใช้ผ้าชุบน้ำเช็ดตัวเมื่อมีไข้สูง

ถ้าตุ่มทำให้เกิดอาการคันให้ใช้น้ำเย็น หรือน้ำแข็งประคบ หรืออาบน้ำเย็นบ่อย ๆ (ถ้าไม่ทำให้หนาวสั่น)

ถ้าเจ็บปากหรือปากเปื่อยลิ้นเปื่อย ให้ใช้น้ำเกลือเย็น ๆ กลั้วปากและคอ

ไม่ควรใช้ยาที่เข้าสเตรียรอยด์ทั้งยากินและยาทา เช่น ยาซูด ยาหม้อ เพราะอาจจะทำให้โรคที่เป็นอยู่เกิดลุกลามได้

แพทย์จะให้การรักษาแบบประคับประคองไปตามอาการ

ถ้าตุ่มเกิดการติดเชื้อแบคทีเรีย เช่น เป็นแผลพุพอง ให้ทาด้วยขี้ผึ้งเตตราไซคลิน หรือเจนเซียนไวโอเลต (Gentian violet)

ให้ยาต้านไวรัส แพทย์จะพิจารณาให้ยานี้เฉพาะผู้ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดอาการรุนแรง เช่น ผู้ป่วยที่มีอายุตั้งแต่ 12 ปีขึ้นไป,

วิธีป้องกันอีสุกอีใส

โรคนี้สามารถป้องกันได้โดยการฉีด “วัคซีนป้องกันอีสุกอีใส” (Chickenpox (Varicella)

Vaccine) เข้าใต้ผิวหนัง โดยแนะนำให้ฉีดได้ตั้งแต่เด็กมีอายุ 1 ปี หรือในช่วงอายุ 12-18 เดือน

ส่วนเด็กที่ยังไม่เคยฉีดวัคซีนป้องกันโรคนี้และไม่เคยเป็นโรคนี้มาก่อนก็สามารถฉีดในช่วงอายุ

ใดก็ได้ ส่วนในผู้ใหญ่ นั้น แพทย์จะแนะนำให้ฉีดในเฉพาะในกลุ่มเสี่ยง เช่น คุณครูอนุบาลหรือชั้น

ประถมศึกษา ผู้ที่ต้องดูแลเด็ก ในสถานรับเลี้ยงเด็ก บุคลากรทางการแพทย์ หญิงวัยเจริญพันธุ์ที่

วางแผนจะตั้งครรภ์ในอนาคต เป็นต้น

แบบคัดกรองโรคอีสุกอีใสในเด็กปฐมวัย

1. ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ.....วัน เดือน ปีเกิด.....อายุ.....
 เพศ.....วันที่คัดกรอง.....
 ที่อยู่ของเด็ก.....

คำชี้แจง

วิเคราะห์ลักษณะ/อาการของเด็กซึ่งเป็นลักษณะหรืออาการที่เด็กแสดงออกบ่อยๆ โดยให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง “ มี ” หรือ “ไม่มี ” ที่ตรงกับลักษณะหรืออาการนั้น ๆ ของเด็ก

ลำดับ	รายการ	มี	ไม่มี
1	มีไข้ต่ำ ๆ ประมาณ 1 - 2 วัน		
2	มีไข้ต่ำ ๆ ประมาณ 37.5 - 38.5 องศาเซลเซียส		
3	ซึม อ่อนเพลีย เบื่ออาหาร		
4	มีอาการคันประมาณ 2 - 4 วัน		
5	ปวดหัว ปวดเมื่อยตามตัวและปวดกล้ามเนื้อ		
6	มีผื่นแดงเม็ดเล็ก ๆ และคัน		
7	มีตุ่มใส ๆ และหนองตามใบหน้าและลำตัว		
8	มีตุ่มประมาณ 7 - 10 วัน		

ลงชื่อ.....ผู้ตรวจคัดกรอง / สัมภาษณ์
 ตำแหน่ง.....
 หน่วยงาน.....โทร.....
 วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

สมาชิกในกลุ่ม

นางสาวอามีเนาะ
นางสาวมารีแย
นางสาวอาชียะห์
นางสาวอัสนี
นางฟาริดา
นางสาวนูรียะห์
นางสาวอานิง.

อาบูบากา	รหัส	058
อาบูบาชา	รหัส	059
แปเฮาะอีเล	รหัส	062
ดาโอ๊ะ	รหัส	063
เสะอุเซ็ง	รหัส	064
กูเตะ	รหัส	065
เวะหลง	รหัส	066

